

Verkenning Aanvullende Financiering Ontwikkelstrategie ASW

december 2014

I. Algemeen

In juli 2014 heeft de raad van de gemeente Utrecht de Ontwikkelstrategie Amsterdamsestraatweg (ASW) vastgesteld. Deze strategie is gericht op een integrale aanpak van de problemen van de Amsterdamsestraatweg en op het doorbreken van de negatieve spiraal waarin dit gebied zich bevindt. De strategie geeft antwoorden op:

- Problemen bij detailhandel en voorzieningen, mede t.g.v. de crisis
- Leegstand, verloedering, overlast
- Vermindering (sociaal) leefklimaat
- Ongerustheid en zorgen bij bewoners, ondernemers, eigenaren.

De strategie beoogt versterking van de sociaaleconomische structuur, verbetering van de leefbaarheid en omgeving, en intensivering van de handhaving en het toezicht op de Amsterdamsestraatweg.

De gemeente heeft budget kunnen vrijmaken voor de eerste fase van de Ontwikkelstrategie Amsterdamsestraatweg. Voor de 2e fase moet de financiële dekking nog worden ingevuld.

Bij de behandeling van de Ontwikkelstrategie ASW in de gemeenteraad en de raadscommissies is nadrukkelijk stilgestaan bij de continuïteit van de aanpak en zijn hierbij vraagtekens gesteld. Het plan borgt een financiële inbreng voor het uitvoeringsprogramma van de 1e fase in 2014 en 2015. Voor de 2e fase (2016 en 2017) ontbreekt echter vooralsnog budget voor de uitvoering. Bij de behandeling in de raadsvergaderingen is aangegeven dat de mogelijkheden van cofinanciering met o.a. Europese subsidiegelden zullen onderzocht.

De uitvoering in de 2e fase is met name gericht op de transformatie van leegstaande en vrijkomende winkelpanden naar andere bedrijvigheid en naar wonen. Vooral locatieontwikkelingen in het middengebied van de Amsterdamsestraatweg worden beoogd. Ook de extra inzet van het Interventieteam op het gebied van Toezicht en Handhaving kan tot extra financiële inspanningen in de 2e fase leiden. Voor de locatieontwikkelingen is in de Ontwikkelstrategie aangegeven dat de WijkOntwikkelingsMaatschappij (WOM) Noordwest hiervoor een belangrijke rol kan vervullen, maar dat dergelijke ontwikkelingen ook via derden (particulieren) kunnen plaats vinden.

II. Financiële verkenning

Om de Ontwikkelstrategie financieel beter te faciliteren is een verkenning gedaan naar de mogelijkheden voor cofinanciering of het verstrekken van bijdragen vanuit Europa, Rijk, Provincie of gemeentelijke financieringsbronnen.

Om in aanmerking te komen voor aanvullende financiering geldt in het algemeen dat een planvoorstel moet worden overlegd dat binnen het kader van de betreffende regelgeving kan worden beoordeeld.

In de gesprekken zijn voornamelijk de volgende locatieontwikkelingen als mogelijke “subsidievragers” ingebracht.

- Vorming bedrijfsclusters (werkgelegenheid en uitname winkelmeters)
- Creatief-culturele ruimten (werkgelegenheid, uitname winkelmeters; doelgroep)
- Vorming aantrekkelijke nieuwe horeca op locaties en panden met uitstraling
- Vorming van economische clusters met duidelijk brancheprofiel (versterking detailhandel i.c.m. uitname winkelmeters/omzetting naar wonen).

Als concrete voorbeelden met beeldmateriaal zijn de RETEK-locatie en de Watertoren aan de Amsterdamsestraatweg ingebracht. Het middengebied (e.o.) van de Amsterdamsestraatweg is als aandachts- en zorggebied naar voren geschoven.

Financiële bijdrage regelingen

1. Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO)

Utrecht heeft de beschikking over een deelbudget van de Europese EFRO gelden. Na goedkeuring door de Europese Commissie vertaalt Utrecht het Operationele Programma naar een Uitvoeringsprogramma voor Utrecht. De programmamanager hiervoor zit bij Afdeling CIS. Een onderdeel van de subsidieregeling vormt de stimulering van het vestigingsklimaat (en werkgelegenheid) voor bepaalde gebieden, waar bedrijven wegtrekken of zich niet willen vestigen. Voor dit onderdeel is ca. 3,2 miljoen beschikbaar. De projecten moeten een minimale omvang hebben van 250.000 euro. Aanvragen kunnen per 1-2-2015 ingediend. Als prioritaire gebieden wordt met name gekeken naar de sociaaleconomisch zwakkere gebieden van de stad. Verwacht wordt dat het budget (vooral) wordt geconcentreerd op een wat groter gebied om meer effect te behalen.

2. Lokaal Economisch Fonds (LEF)

Het LEF wordt momenteel door een projectleider van EZ opgezet. Besluitvorming hierover vindt eind dit jaar plaats. Het Fonds heeft een omvang van ca. 3 miljoen euro. Aanvragen moeten door externe partijen gedaan worden. Een belangrijk criterium vormt de aantoonbare relatie met nieuwe werkgelegenheid. Bevordering van het vestigingsklimaat op zich is onvoldoende. Duidelijk moet worden waar en hoe deze nieuwe werkgelegenheid ontstaat.

3. Restant ISV budgetten

De benutting van deze (Rijks)budgetten vindt plaats binnen het Bestedingskader Stedelijke Herontwikkeling. De programmamanager voor deze regeling zit bij REO. Inmiddels zijn alle beschikbare budgetten belegd, maar uitval van projecten kan plaats vinden. Een voorbeeld van een gehonoreerd project vormt de verbouwing van de watertoren Rotsoord. Het besluitvormingstraject van het Bestedingskader Stedelijke Herontwikkeling is gekoppeld aan de Voorjaarsnota.

Een nieuw onderdeel van het Bestedingskader Stedelijke Herontwikkeling vormt de regeling “Ruimte voor initiatieven uit de samenleving”, waarmee particuliere initiatieven

gestimuleerd gaan worden onder het motto “zelf aan de slag zelf realiseren”. De initiatiefnemer bespreekt het initiatief met de gebiedsmanager REO.

4. Provinciale Bijdrage Regeling Kadernota Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling

De bijdrageregeling van de Provincie Utrecht is met name gericht op de stimulering van binnenstedelijke woningbouw. Er is contact met de programmamanager van de Provincie en de projectleider, die verantwoordelijk zijn voor het contact met de gemeente Utrecht. Hoewel de regeling met name gericht is op woningbouw wordt door de Provincie aangegeven dat er mogelijk geanticipeerd kan worden op nieuwe toekomstige ontwikkelingen. Het belang van de integrale aanpak van de Ontwikkelstrategie ASW wordt door de Provincie onderschreven. Vervolgoverleg kan plaats vinden.

5. Inschrijven op Europese Calls

Onder de vlag van een bepaald thema worden door Europa projecten uitgeschreven waar initiatiefnemers uit verschillende Europese steden gezamenlijk (bijvoorbeeld via Urban Development Network) op kunnen inschrijven. Een koppeling met ervaringen uit andere Europese steden is vereist, zodat ook andere perspectieven dan de Utrechtse aanpak in beeld komen. Met de subsidiemanager REO/M&M en de verantwoordelijke bij Afdeling CIS is deze mogelijkheid om in te schrijven op een zogenoemde “Europese calls” besproken. Zij zagen momenteel geen aanknopingspunten voor de Ontwikkelstrategie ASW, maar nieuwe “calls” kunnen zich aandienen. Gewezen werd op de relatief zware procedure van deze “calls”.

Ook via Platform 31 worden dergelijke calls gepubliceerd. Overigens zoekt Platform 31 op nationaal niveau tien experimentpartners om actief aanloopstraten aan te pakken om bij te dragen aan compactere winkelgebieden met als doel: toekomstbestendige binnensteden én aangename aanloopstraten.

6. Middelen krachtwijken Zuilen/Ondiep

Voor 2015 t/m 2017 zijn middelen gereserveerd voor de afbouw van de krachtwijkenprogramma's voor Zuilen en Ondiep. De (concept) afbouwprogramma's bieden (beperkte) ruimte voor bijvoorbeeld initiatieven van hybride organisaties. Daarnaast is er naar verwachting ook een restant budget vanuit de stedelijke krachtwijkenprogrammering 2012–2013. Voor alle krachtwijkenmiddelen voor de periode na 2015 geldt sowieso dat deze eerst bestuurlijk moeten worden vastgesteld voordat ze beschikbaar komen voor definitieve programmering. De ASW is een mogelijk onderdeel van de invulling van die programmering.

7. Bestaande programma's en voorjaarsnota 2015

De ambities voor de Amsterdamsestraatweg hebben een connectie met diverse stadsbrede programma's, waaronder het Meerjarenprogramma Groen en het Fietsprogramma. Hoewel in de Ontwikkelstrategie Amsterdamsestraatweg in eerste instantie de focus is gelegd op het fysieke domein, is het sociale domein minstens zo belangrijk, denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheden van stageplaatsen voor jongeren. Door nauwe afstemming met de verschillende programmamanagers wordt gezocht naar

kansen om elkaar te versterken. Streven is om in de voorjaarsnota 2015 een eerste doorkijkje naar 2016–2017 op te laten nemen.

8. Overzicht subsidiemogelijkheden voor partners

Het fundament van de Ontwikkelstrategie Amsterdamsestraatweg wordt gevormd door de samenwerking van alle betrokkenen. De gemeente kan de gewenste omslag niet alleen bereiken, dus werkt hiervoor nauw samen met de verschillende partners op de straatweg. Dit zijn bewoners en ondernemers, maar ook partijen die –vaak letterlijk– iets verder weg zitten, zoals pandeigenaren en investeerders. Een up-to-date overzicht van subsidiemogelijkheden biedt deze partners een perspectief om zelf aan de slag te kunnen, bijvoorbeeld met het doorvoeren van duurzame energiemaatregelen.

III. Voorlopige conclusie en advies.

De economische regelingen EFRO en LEF zijn zeker het proberen waard om voor een bijdrage in aanmerking te komen. Bij de beoordeling van subsidieaanvragen voor de ASW zal vanuit deze regelingen het accent sterk gelegd gaan worden op de vorming van nieuwe werkgelegenheid. Hierop zal de Amsterdamsestraatweg niet zo sterk kunnen scoren als bijvoorbeeld het bedrijventerrein Overvecht. De aanpak van de Amsterdamsestraatweg kenmerkt zich meer door integraliteit, versterking van kwaliteit, tegengaan van verloedering en het stoppen van de neerwaartse spiraal. Om meer waardering voor de aanpak van de Amsterdamsestraatweg te krijgen wordt geadviseerd om zowel de verantwoordelijke wethouder EZ als de programmaleiders van deze regelingen uit te nodigen voor een bezoek en een toelichting te geven op de aanpak en het belang van de Amsterdamsestraatweg.

Het restant budget van de ISV regeling kan – bij uitval van reeds geprogrammeerde projecten – een mogelijkheid bieden om bijvoorbeeld de bovenmatige kosten voor het publiek toegankelijk maken van de Watertoren als onderdeel van een bijzondere horecagelegenheid te financieren. Dit naar analogie van de watertoren in Rotsoord. De subsidiedoelen moeten dan zodanig gekozen worden, dat dit niet leidt tot ongewenste staatsteun (bijvoorbeeld specifieke eisen gebruiksvergunning in een monument).

De nieuwe regeling “Ruimte voor initiatieven uit de Samenleving”, waarbij initiatiefnemers zelf aan de slag gaan en zelf realiseren kan een stimulerende regeling zijn voor initiatieven op de Amsterdamsestraatweg. De participatieve werkwijze van de Ontwikkelstrategie ASW biedt hiervoor een goed kader.

Tenslotte de betrokkenheid en bijdrage regeling van de Provincie Utrecht. De Provincie wil zeker een stimulerende rol vervullen in de binnenstedelijke herontwikkeling. De bijdrageregeling “Kadernota Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling” is meer gericht op stimulering van binnenstedelijke woningbouw, maar er kan mogelijk geanticipeerd worden op toekomstige ontwikkelingen. Bij de Provincie is oog voor de integrale aanpak van de Ontwikkelstrategie ASW en zij onderschrijven het belang hiervan. Vervolgoverleg met de Provincie is afgesproken.

Indien het mogelijk blijkt extra financiële dekking voor de uitvoering van locatieontwikkelingen te genereren zou door middel van budgetverschuiving tussen de 1^e en 2^e fase de eventueel vereiste extra inzet van het Interventieteam (op het gebied van Veiligheid, Toezicht en handhaving) in de 2^e uitvoeringsfase mogelijk worden. Als concrete voorbeelden van mogelijke subsidievragers voor de onderhavige subsidieregelingen zijn de locatie ontwikkelingen RETEK en de Watertoren ingebracht. Het zal nodig zijn dat deze projecten verder uitgewerkt worden en een subsidievraag met o.a. een financiële exploitatie onderbouwd gaat worden.

Wellicht kan ook de vorming van een economisch cluster in het Middengebied van de ASW, i.c. de etnische specialiteitenstraat als subsidievrager, een rol spelen. Bij de uitwerking van het Brancheplan kan hier aandacht aan gegeven worden.